

KPSS COĞRAFYA DERS NOTLARI-Kemal Arslan

TÜRKİYE'DE İKLİM

Değerli Arkadaşlar! Türkiye iklimi ile ilgili yılda ortalama 2-3 soru gelmektedir. Şunu da belirtmeliyim ki; iklim konusu, coğrafi konum ve fiziki coğrafya konularının anlaşılması için ön koşuldur.

Türkiye'de iklim konusunun alt başlıkları

- Türkiye'de iklimi etkileyen faktörler
- Türkiye'de basınç ve rüzgârlar
- Türkiye'de sıcaklık
- Türkiye'de yağış
- Türkiye'de görülen iklim tipleri

Türkiye iklimini etkileyen faktörler

Değerli arkadaşlar! Türkiye orta kuşakta yer alan, enlem farkının da az olduğu bir ülke olmasına rağmen, birbirinden farklı çok sayıda iklim özelliğine sahiptir. Türkiye iklimini etkileyen faktörleri şöyle sıralayabiliriz:

1. Matematik Konum: Türkiye, kuzey yarımkürenin orta kuşağında yer aldığı için;

- Dört mevsim belirgin yaşanır.
- Dağların güney yamaçları (Bakı etkisi) daha çok ısınır.
- Cephe yağışları meydana gelir.
- Güneyden kuzeye doğru sıcaklık azalır. (Enlem etkisi)

2. Özel Konum: Türkiye'nin üç tarafı denizlerle çevrili olduğu için iç kesimlere gidildikçe sıcaklık farkı azalır. Ayrıca, yükseltiden dolayı zirvelerde buzullara rastlanır. Dağlar, kuzey ve güney kıyılarımızda kıyıya paralel olduğu için deniz etkisi iç kesimlere giremez.

Özetle:

- **Güneyden kuzeye doğru sıcaklığın azalması** → ENLEM
- **Batıdan-doğuya doğru sıcaklığın azalması** → YÜKSELTİ ile açıklanır.

KPSS COĞRAFYA DERS NOTLARI-Kemal Arslan

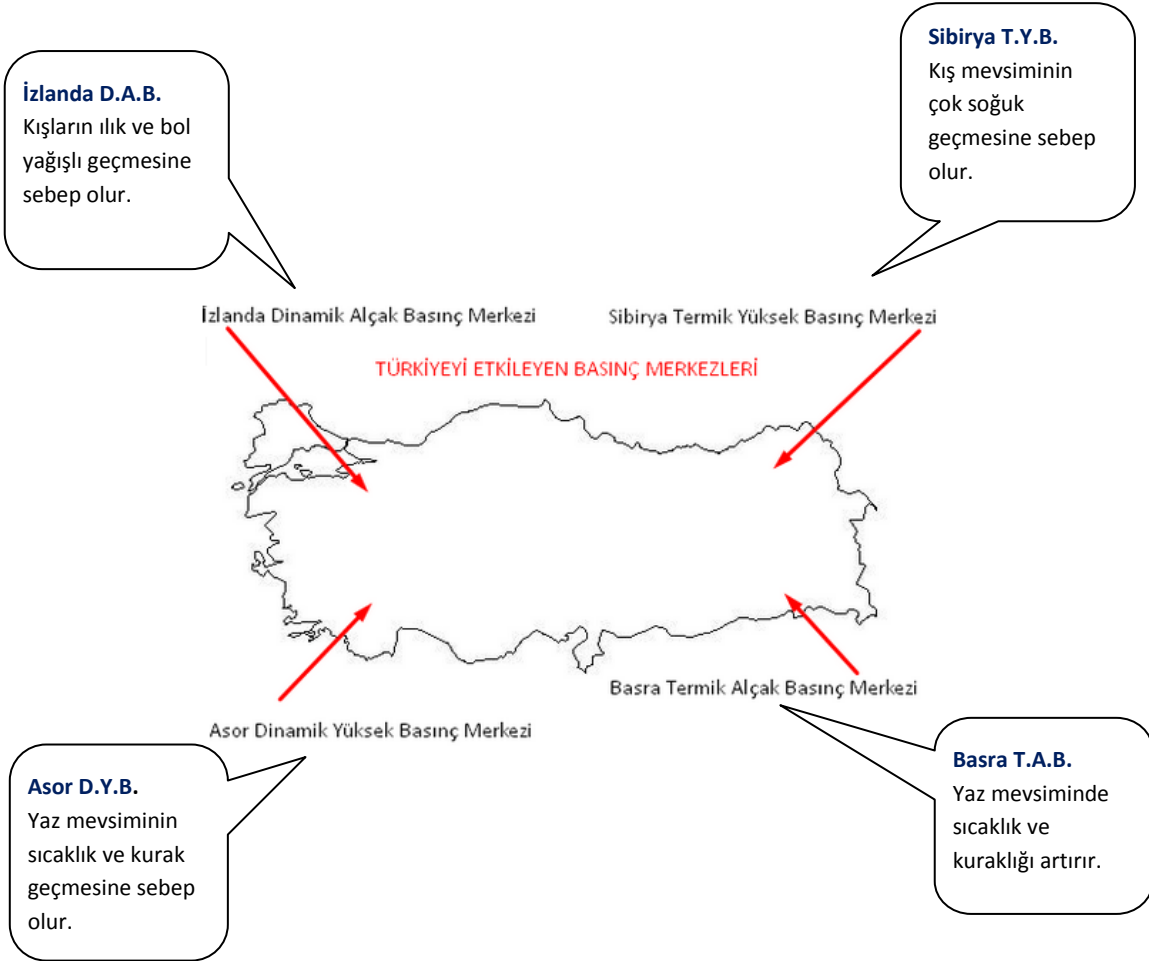
TÜRKİYE'DE BASINÇ İLE RÜZGÂRLAR

Değerli Arkadaşlar! Türkiye'de basınç; sıcaklık, nem ve yağış gibi atmosfer olaylarının dağılışını ve rüzgârları etkiler. Bu sebeple önce **basınç** konusunu ele alalım:

Türkiye, orta kuşakta yer aldığı için bazen kutuplardan gelen soğuk hava sistemlerinden, bazen de güneyden gelen sıcak hava sistemlerinden etkilenmektedir.

Basınç Merkezleri

Şimdi bu basınç sistemlerine bakalım. Türkiye'de kış mevsiminde kuzeyden gelen yağışlı ve soğuk basınç sistemleri etkili iken yaz mevsiminde güneyden gelen sıcak ve kuru basınç sistemleri etkilidir.

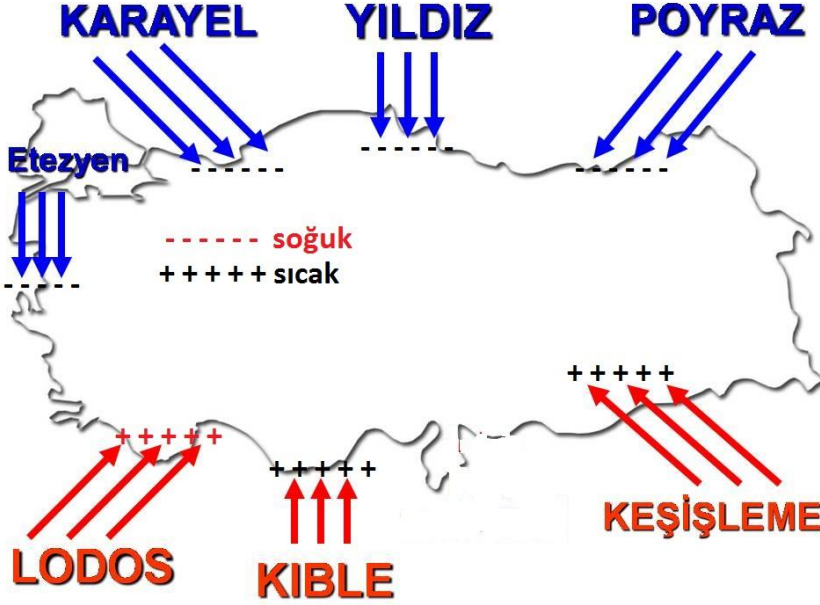

- **Dinamik** kökenli basınç merkezleri dünyanın günlük hareketinden dolayı (matematik kon. bağlı)
- **Termik** kökenli basınç merkezleri ise sıcaklıktan dolayı (özel konuma bağlı) ortaya çıkmıştır.

KPSS COĞRAFYA DERS NOTLARI-Kemal Arslan

RÜZGÂRLAR

Değerli arkadaşlar! basınç konusundan sonra Türkiye'yi etkileyen rüzgârlara bakalım. Türkiye'de kuzeyden gelen rüzgârlar enlemin etkisiyle sıcaklığı düşürürken güneyden gelenler sıcaklığı artırmaktadır. Şimdi Türkiye'yi etkileyen yerel rüzgârlara bakalım☺

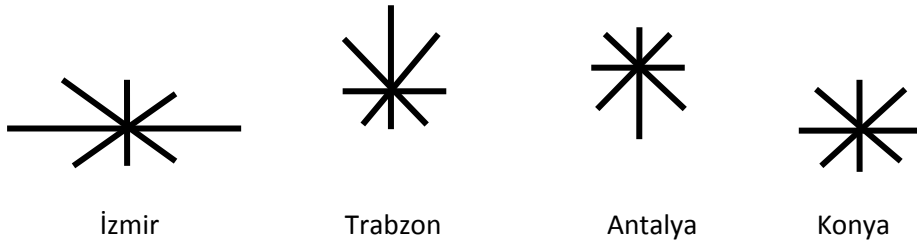

Bu rüzgârları **KaYıPSaKaL**formülüyle akılda daha iyi tutabiliriz.

Değerli Arkadaşlar! Günlük sıcaklık farkından dolayı oluşan, esinti şeklindeki rüzgârlar **meltem**rüzgârları olarak adlandırılır. Yaz mevsiminde Ege Denizi'nden esen meltemlere **imbatadı** verilir. Ayrıca oluşum yerlerine göre **Kıyı, Kara, Dağ** ve **Vadi**meltem çeşitleri bulunur.

- Bir yamacı aşan, alçalan sıcak ve kuru rüzgârlara **Föhn**rüzgârları diyoruz. Bu rüzgârlar küçük iklimlerin (**mikroklima**) ortaya çıkmasına sebep olur.(Rize'de turuncgillerin, Çoruh-Kelkit vadisinde zeytinin, Iğdır Ovasında pamuk tarımının yapılması, **föhn**rüzgârlarının bir sonucudur)

Rüzgârgülü: Bir merkezde yıl boyunca esen rüzgârların sayısını yönlerine göre gösterir. Bu durumu etkileyen en önemli faktör YER ŞEKİLLERİNİN UZANIŞ doğrultusudur. Bu durumu birkaç örnekle açıklayalım:

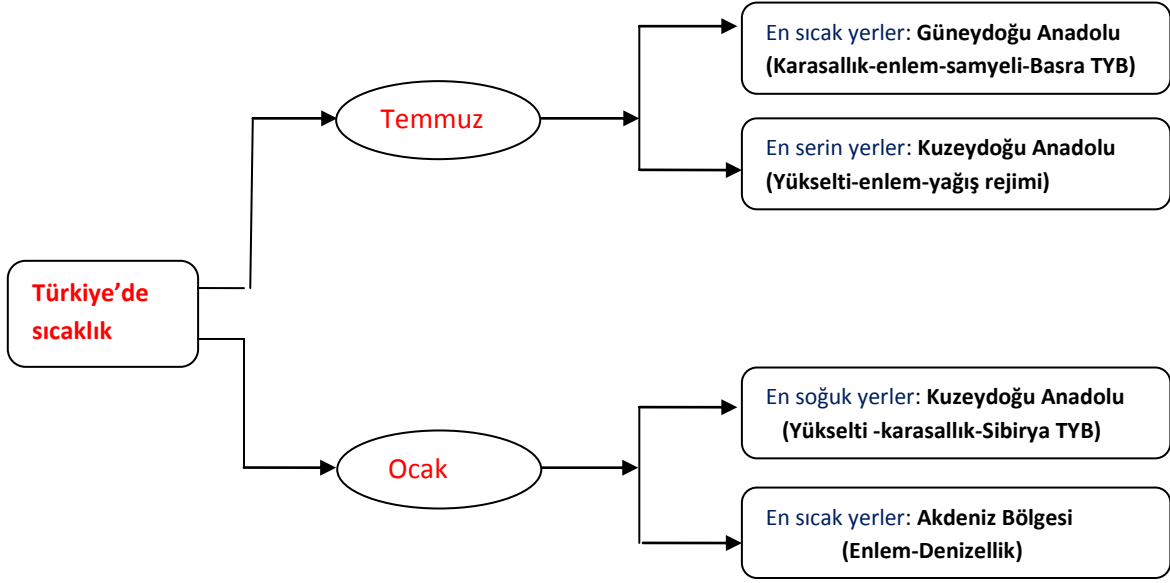

YORUM: Ege Bölgesi'nde(İzmir) doğu-batı, Karadeniz Bölgesi'nde (Trabzon) kuzeyden, Akdeniz Bölgesi'nde (Antalya) güneyden, ovalık alanlarda(Konya) ise her yönden eser.

KPSS COĞRAFYA DERS NOTLARI-Kemal Arslan

Türkiye'de Sıcaklık

Arkadaşlar!Burada dikkat etmemiz gereken en önemli husus, sıcaklığı mevsime göre incelemek ve sıcaklığın hangi mevsimde, nerelerde yüksek ve düşük olduğunu sebepleriyle tespit etmek işimizi kolaylaştıracaktır. Şimdi aşağıdaki dağılışa bakalım:

YORUM: Yer şekillerinin engebeli olduğu, özellikle denize kıyısı bulunan dağlık alanlarda, kısa mesafede sıcaklık değişimi fazladır.

Örnek: Doğu Karadeniz, Batı Karadeniz ve Antalya Bölümü'nde bu durumu belirgin bir şekilde görebiliriz.

- İndirgenmiş(0 metre=Deniz seviyesi) izoterm(eş sıcaklık) haritalarında **YÜKSELTİ'** nin etkisi yoktur.

KPSS COĞRAFYA DERS NOTLARI-Kemal Arslan

TÜRKİYE'DE YAĞIŞ

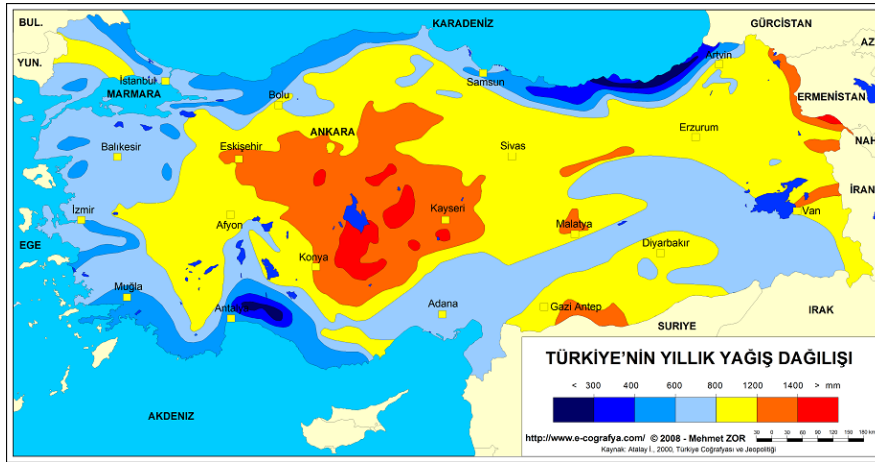
Değerli Arkadaşlar! Türkiye'de başlıca üç yağış şekli görülmektedir. Bunları aşağıdaki şekillere bakarak analiz edebiliriz.

Uyarı: Yağış cinsi denildiğinde zeminde oluşan sis, çığ, kırç, kırağı ve havada oluşan dolu, kar ve yağmur aklımıza gelsin.

Türkiye'de Yağışın Dağılışı

Türkiye'nin her yerine aynı miktarda yağış düşmez. Dolayısıyla yöreler arasında ciddi yağış farklılığı yaşanmaktadır. Şimdi bu durumu analiz edelim.

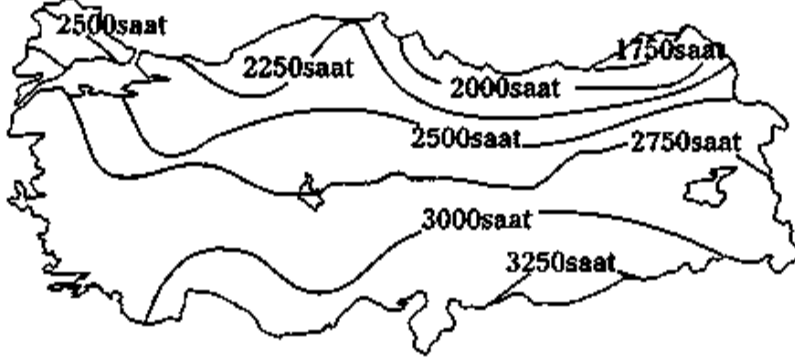
Az yağışlı yerler: Depresif(çukur, çöküntü) alanlar, deniz etkisine kapalı ve uzak alanlara az yağış düşer. Bu alanlara **Iğdır yöresi, Elazığ-Malatya Havzası, Harran Ovası çevresi, Ergene Havzası ve Tuz Gölü çevresi** örnek gösterilebilir. Ayrıca bu alanlara az yağış düştüğü için yıkanma az, toprakta tuz ve kireç birikimi fazladır.

Bol yağışlı yerler: Dağların kıyıya paralel olduğu yerler ile çevresine göre yüksekte kalan alanlar bol yağış alır. **Hakkâri Yöresi, Toros Dağları(Teke ve Taşeli yöresi), Nur(Amanos) Dağları, Menteşe Yöresi, Doğu ve Batı Karadeniz bölümleri** bol yağış alır.

KPSS COĞRAFYA DERS NOTLARI-Kemal Arslan

TÜRKİYE'DE GÜNEŞLENME SÜRESİ VE BUHARLAŞMA MİKTARI

Türkiye'de güneyden kuzeye gidildikçe genel olarak güneşlenme süresi ile buharlaşma miktarı azalır. Buharlaşma şiddeti ve güneşlenme süresinin en fazla olduğu bölge Güneydoğu Anadolu iken, en az olduğu bölüm Doğu Karadeniz'dir.

- Türkiye'nin en az yağış alan bölgesi İç Anadolu olmasına rağmen, buharlaşma şiddetinden dolayı en kurak bölge Güneydoğu Anadolu Bölgesi'dir.

Nem Çeşitleri

Mutlak Nem: 1 m³ havada bulunan suyun ağırlık cinsinden değeridir. Sıcaklık arttıkça havanın taşıyabileceği nem miktarı artar. Bu duruma bağlı olarak mutlak nem de artar.

Maksimum Nem: Belirli bir sıcaklıkta, havanın taşıyabileceği en yüksek nem kapasitesidir. Sıcaklık arttıkça maksimum nem de artar.

Bağıl(Nisbi) Nem: Bir hava kütesinin yağış getirebilmesi için ihtiyaç duyduğu nem miktarıdır. Sıcaklıkla ters orantılıdır.

Kolaylaştırılım☺: Değerli Arkadaşlar! Nem konusunda işinizi biraz şöyle kolaylaştırılım; Mutlak nemin olduğu sorular, verilen öncüle göre cevaplamak gerekirken maksimum nem sorulduğunda aklınıza doğrudan sıcaklık gelsin. Bağıl(nisbi) nem ise yağış nemidir.

Örnek: Türkiye'de kış mevsiminde yağışlar artar → Bağıl nem artar.

Örnek: Türkiye'de kış mevsiminde sıcaklık azalır → Maksimum nem azdır. Sanırım şimdi daha iyi anlaşıldı. ☺

KPSS COĞRAFYA DERS NOTLARI-Kemal Arslan

TÜRKİYE'DEKİ İKLİM TIPLERİ

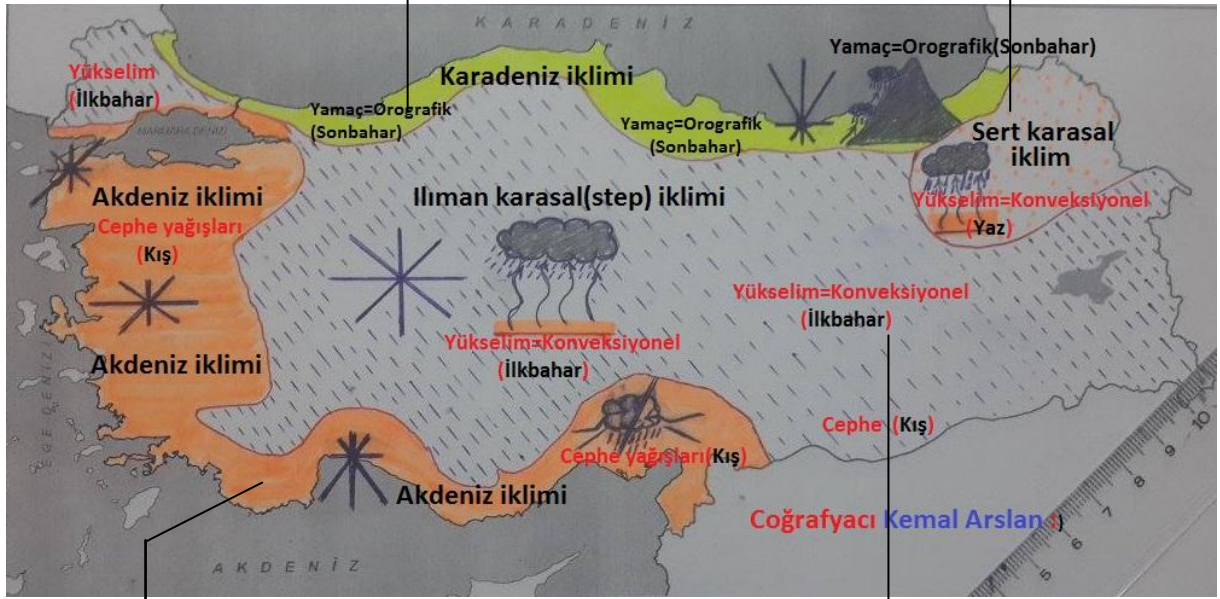
Değerli Arkadaşlar! Türkiye'de enlem farkı az olmasına rağmen birbirinden farklı çok sayıda iklim tipi görülür. Türkiye'nin yarımada olması, orta kuşakta bulunması, dağların kıyıya uzanışı, yükselti, basınç merkezleri, rüzgârlar gibi unsurlar iklim çeşitliliğine sebep olmuştur. Şimdi bu iklimleri aşağıdaki haritaya bakarak analiz edelim.

Karadeniz iklimi

- Karadeniz kıyıları ve Yıldız Dağları çevresinde etkilidir.
- Yamaç yağışları görülür
- En fazla yağış sonbaharda düşer
- Bitki örtüsü ormandır.

Sert Karasal İklim

- Erzurum-Kars çevresinde görülür.
- Yükselim yağışları hâkimdir.
- Bitki örtüsü uzun çayırlardır.
- En çok yağış yaz mevsiminde düşer.

Akdeniz iklimi

- Ege, Akdeniz kıyıları, Güney Marmara ve Gaziantep çevresinde etkilidir.
- En çok yağış kış mevsiminde düşer.
- Doğal bitki örtüsü makidir.
- Hâkim yağış şekli cephedir.

Karasal (Step) İklimi

- İçbölgeler ve Ergene havzasında etkilidir.
- En çok yağış ilkbahar mevsiminde düşer
- Yükselim yağışları hâkimdir.

Arkadaşlar! Türkiye'deki iklimlerin dağılışına baktığımızda:

- Güney Marmara, Kıyı Ege, Akdeniz kıyıları ve Gaziantep çevresinde **Akdeniz iklimi**,
- Karadeniz Bölgesi'nin kıyı kesimi ile Yıldız Dağları çevresinde **Karadeniz iklimi**,
- Erzurum-Kars çevresinde **sert karasal**, geriye kalan tüm iç bölgelerde **step** ikliminin yaygın olduğunu görüyoruz 😊

Başarılar.... Coğrafyacı Kemal Arslan 😊

cografya_1903@hotmail.com

KPSS COĞRAFYA DERS NOTLARI-Kemal Arslan